ISSN 0130-528X. Українське літературознавство. 2013. Випуск 77. С. 62–71
Ukrainian Literary Studies. 2013. Issue 77. P. 62–71

УДК 39(477). Костомаров

МИКОЛА КОСТОМАРОВ І ДОБА РОМАНТИЗМУ: НАЦІОНАЛЬНА САМОБУТНІСТЬ

Лілія ПІДГОРНА

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000

Акцентовано увагу на тому, що початки діяльності Миколи Костомарова випали на той період, коли відбувалося становлення фольклористики як науки. Тому, фольклористи переважно були водночас і збирачами, і дослідниками народної творчості. Великий інтерес до неї був зумовлений передусім тим, що в її текстах дослідники прагнули відшукати сліди давньої історії, збагнути дух народу.

Ключові слова: романтизм, національна самобутність, народність, дух народу.

Микола Зеров, окреслюючи «три пори українського романтизму», акцентував на своєрідності романтизму у різних країнах. Заглибившись у французьку літературу XIX століття, він характеризував їхній романтизм як такий, котрий передбачає «поворот до своєї національної старовини, до форм народної творчості, до дитячої наївності, до простої нештучної пісні» [4, с. 75]. Змальовуючи неповторність українських поетів-романтиків 30–40-х років XIX століття, Микола Зеров наголошував на таких важливих аспектах у романтиків:

– «відродження народної пісні»;

– «культивування національного елементу у темах і формах літературних» [4, с. 75].

Отже, вагоме місце в українських романтиків займають проблеми національної самобутності, її неповторності, національного елементу. А стосовно виявлення національного елементу у тематично-формовому вияві, то М. Зеров навів вдалу оцінку «Енеїди» Івана Котляревського, котру запропонував Микола Костомаров: «Енеїда» – найкласичніший зміст, українська мова – найромантичніша форма» [8, с. 284].

Микола Костомаров, пишучи про появу ідеї народності у Європі, говорив про те, що необхідно не захоплюватися чужими ідеями, а звертатися до власного джерела» романтичних ідей, тобто до національності і народності: «ідея народності оживила нашу літературу: і ті, що читають, і письменники вважають народність головною перевагою будь-якого твору словесності» [8, с. 282].

Дмитро Чижевський у своїй «Історії української літератури», пишучи про романтиків харківської школи, серед котрих – звісно і М. Костомаров, прагнув показати в його особі того «романтичного мрійника», який намагається

© Підгорна Лілія, 2013

ISSN 0130-528X. Українське літературознавство. 2013. Випуск 77

проникнути у найважливіші глибини народного духу, народного характеру, бо «народ для нього – як і окрема людина – особистість, народ має свій певний ідеал, свій характер, своє душевне життя, які найправдивіше виявляються саме в поезії» [11, с. 372].

До «чуття народності та ідей національності» зводив український романтизм і Микола Петров. У рецензії на його книгу «Очерки истории украинской литературы XIX столетия» М. Дашкевич говорив про значущість ідей народності, що стали особливо актуальними у період романтизму: «Романтика, що давала простір усім прагненням індивідуального духу, прокладала дорогу повному і живому вираженню всієї індивідуальності і старалася встежити вираз індивідуальності народу у його минулому. Романтики почали висувати думки і почуття, котрі жили віками у народі, і відтворювати індивідуальність народу і його побуту» [4, с. 76].

Тому звернення романтиків до старовини не було випадковим, адже саме через неї вони намагалися проникнути в потаємні «закутки» душі народу, його почуттів, настроїв.

Проблема романтизму у спадщині М. Костомарова належно не з'ясована. Хоча, безперечно, була частковим предметом дослідження у наукових студіях Олександра Пипіна, Омеляна Огоновського, Філарета Колесси, Миколи Зерова, Леоніда Білецького, Михайла Яценка, Теофіла Комаринця, Ярослава Гарасима. Коли ми ведемо мову про специфіку романтичного мистецтва, то беремо до уваги важливий аспект, а саме: вивчення духовної сфери життя народу. Зображення способу життя у мистецтві підпорядковане авторській свідомості, котра мислиться не у вузькому, а широкому значенні: це складна система ідейноестетичного осмислення і оцінок дійсності, своєрідна «філософія життя», що набуває «естетичних якостей» і знаходить вираження у визначеній структурі. За спостереженням М. Храпченка, романтики були «глашатаями духовного і соціального розкріпачення особистості», співцями національно-визвольної боротьби, національного відродження [9, с. 148].

Світогляд М. Костомарова формувався під сильним впливом романтичної літератури, естетики, філософії. Особливим був інтерес його до німецького романтизму.

Ідеї Й. Гердера щодо фольклорного матеріалу зводилися до того, що «поетична творчість кожного народу містить у собі й дух цього народу: через те студіювання поетичних творів необхідне перш за все для того, щоб у них розкрити той народний дух» [1, с. 73]. «Таке стремління, – як вважає Л. Білецький, – доводить до вирішення наукових проблем під упливом ідеалістичної філософії Шеллінга, Гегеля та Фіхте в чисто філософічному напрямі про народний дух узагалі» [1, с. 73]. Джерелом цього духу Й. Гердер вважав мову та поезію нижчих верств нації – народних мас. З'ясовуючи індивідуальні риси характеру, побуту, культурного та історичного життя цих верств, на його думку, можна визначити «індивідуальну фізіологію» цілої національної групи, що визначає її самобутність [1, с. 73–74].

Питанням відображення у фольклорі народного духу, національної самобутності присвячені головним чином порівняльні студії М. Костомарова. Це «Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке» (1842), «Об историческом значений русской народной поэзии» (1843), «Литовская народная поэзия», «Две русские народности» (1861).

Основну увагу романтиків займала ідея народності. Центральне місце вона посідає і в ранній творчості М. Костомарова.

«Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке», написаний 1842 року, можна вважати першою спробою історії української літератури. Але вже в ній видно, що автор не збирається обмежитися введенням творів І. Котляревського, П. Гулака-Артемовського, Г. Квітки-Основ'яненка, Є. Гребінки, Т. Шевченка в загальноєвропейський контекст переходу літера-турної творчості від класицизму до романтизму. Він прагнув оцінити її з погляду головного критерію романтизму – не наслідування чужоземного, а прагнення «своєнародності» [8, с. 282]. Втілення модної ідеї народності, яку читацька публіка вважає головним досягненням художньої словесності, він вважав немислимим без рідного слова. Багато хто з малоросіян, на думку вченого, відчув, що російською мовою не може висловити того, що малоруською. Навіть Гоголеві, який багато чого із малоросійського побуту виразив чудово по-російськи, багато хто закидав, що писане природною мовою воно виглядало б краще [8, с. 282].

Також М. Костомаров визнавав, що коли інші перейнялися ідеєю народності, мовою, якою досі розмовляли лише кучери, змушені були писати й малоросійські дворяни. Першим це зробив І. Котляревський, незвикліть якого з рідною мовою давала йому змогу працювати лише в пародійному ключі. Тим же шляхом, на переконання вченого, пішов і П. Гулак-Артемовський.

Українська (за визначенням М. Костомарова – малоросійська) література не знала класицизму, її на той час не існувало. Однак, критично оцінюючи «Енеїду» І. Котляревського, автор зауважив у ній властивий малоросійській мові чотиристопний ямб, у який той «закував свою пародію» і який «дуже заважав її легкості» [8, с. 285].

На підставі чого М. Костомаров робив висновок про неприродність чотиристопного ямбу для української традиції? – Вочевидь, на підставі усної поезії. До того ж, цілком можливо, що під впливом М. Гоголя, який вважав, що рядок українських пісень майже ніколи не буває занадто довгим, а ямби і взагалі трапляються рідко [3, с. 115]. Адже М. Костомаров викреслював його не з літературної традиції, а з мовної. Кількома абзацами раніше він визнав, що «малоросійська мова до того часу майже не мала писемних пам'яток, як і будь-яке народне слово до появи ідеї народності; та зате ця мова потайки зберігала в собі багаті скарби поезії – народні пісні й казки» [8, с. 283].

Тим-то й сам огляд перших творів української літератури виявився в М. Костомарова значною мірою фольклористичним.

З тим же мірилом підходив він і до творчості Г. Квітки-Основ'яненка: «Багато хто виставляв головним достоїнством творів Основ'яненка комізм, але, на мою думку, це другорядні якості перед невичерпним джерелом почуття.

ISSN 0130-528X. Українське літературознавство. 2013. Випуск 77

Звертаюся до тих, кому відома малоросійська народна поезія. Вони знають, яке важливе місце займає в ряду заслуг цієї цнотливої поезії глибоке почуття; якою мірою це справжнє джерело всього шляхетного, гарного наповнює чарівні творіння української музи» [8, с. 286–287].

Народні джерела вбачав М. Костомаров й у створенні Основ'яненкових літературних характерів: «Малоросійська жінка, приречена упродовж двох століть на миттєву радість, на хвилинні намріяні захоплення, а потім на гірку часто аж до самої смерті тугу, скована в своїх бажаннях нездоланною долею, отримала собі в жереб схильність до мрійливості, яка відтінює її навіть у хвилині повного насолоджування своїм буттям. Почуття володіють нею, в пристрасті вона не віддається поривам незагнузданого захоплення, але хоче відчувати цю радість» [8, с. 288].

Наскільки це схоже до М. Гоголя там, де той характеризує українську жінку, образ якої постає з пісень про козацький спосіб життя. Безумовно й ці рядки М. Костомарова народилися не без його впливу. Тільки характеристика послідовника, яку він дає українській жінці, значно перевершує ту, яка послужила зразком. Особливо, коли він впритул підходить до предмета літературної критики: «З одного боку любов малоросіянки носить на собі відбиток мрійливості, вона пройнята глибоким почуттям, яке часто вбиває ніжне створіння, що не може здолати перешкод, які заздрісна доля виставляє між нею й улюбленим предметом; з іншого боку, узгоджуючись з духом часу, вона не в змозі обмежитися лише сферою одного почуття. Це почуття пробуджує всі інші здатності душі й спрямовує їх до дій». Типом цього народного характеру М. Костомаров вважає Основ'яненкову Марусю [8, с. 288]. Такий тип характеру, пише вчений, можливий лише в Малоросії.

Як зазначає Я. Козачок, «хоча з часу появи статті М. Костомарова "Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке" минуло понад 160 років, оцінка М. Костомарова залишається рідкісною за точністю, простотою, глибиною осягнення та чуттєвою силою виразу» [5, с. 38].

Не набагато відійшов від науково-теоретичних принципів романтизму М. Костомаров і в своїй дисертації «Об историческом значений русской народной поэзии» (1843). Вважаючи історичні джерела виразником історії з погляду лише одного класу і прагнучи подивитися на них із зовсім іншого ракурсу – крізь призму участі в них народних мас – об'єктом своїх студій він обрав народнопісенну творчість.

Характеризуючи народні пісні в контексті природного оточення, науковець-початківець чимало знаходив у них такого, що служить виявом народного духу. В піснях фінна, на його переконання, відчувається свист бурі, виття голодних вовків, водночас вони оповідають про заморські дива та подвиги старих героїв. Шотландець оспівує свої озера, провалля і водоспади, плескіт морських хвиль у скелясті береги, грек оспівує свій славний Олімп, що стікає донизу шістдесятьма двома потоками. І, звісно, найбільше вражень від поетичного світу українських дум та пісень сімейних. Коли перші ваблять безмежжям степових просторів, озиваються журбою могил – «залишків

невідомої старовини», буйним вітром, ярами, чайками, байраками, то в других випливають ідилічні картини домашнього побуту з вишневими садками, ставками, млинками тощо.

Окрім переліку основних образів, які витворювали своєрідність української народної поезії, М. Костомаров не мав особливо з чого черпати матеріал для побудови історичної концепції на основі народних пісень, тому в подальшому звернув напрям свого наукового пошуку до тлумачення основних пісенних образів.

Навіть перелік основних тем давав історичне розуміння того, чим жив українець упродовж століть, чим вирізняється він з-поміж інших народів. Для цього М. Костомаров вивчив різні сфери від релігії, рослинного і тваринного світу до історичного та суспільного життя народу. В цьому виявлялась своєрідність українців, їхній естетичний та суспільний ідеал.

На особливе місце серед народнопоетичних творів на суспільну тематику М. Костомаров поставив образ козака. Серед головних ознак цього образу, відображеного у фольклорі, автор на чільне місце ставить віру та любов до батьківщини, далі – почуття товариськості, войовничість, бажання слави, поетичність натури («Козак був природний поет: творча сила при нагоді готова ворушитися в грудях його») – все ідеальне в народній поезії злилося воєдино в слові «козак» [5, с. 44].

Дослідники відзначали, що та частина «Двух русских народностей», яка стосується фольклору, значною мірою перегукується з його кандидатською дисертацією «Об историческом значений русской народной поэзии», особливо там, де йдеться про поетику, та в аналізі народнокалендарних поетичних циклів [5, с. 172].

Питання, яке порушено, не було новим для української фольклористики, незважаючи на те, що в часи М. Костомарова вона тільки-тільки спиналась на ноги. Ще Микола Цертелєв, порівнюючи російські та українські пісні, писав, що «перші часто віддають грубістю і дикістю уподобань, в останніх завжди відбивається бажання слави, любові й свободи» [10, с. 7].

Із формально-поетичного боку, на його думку, в російських піснях сильне епічне начало, тоді коли в українських переважає ліричне. Загалом пісенна епіка – це риса азійської культури, тоді як ліричне вираження почуттів властиве європейській [6, с. 172].

В оцінці Михайла Максимовича російські пісні відзначаються сумовитістю та зневіреним забуттям. Українські, будучи виявленням боротьби духу з долею, вирізняються поривами пристрасті, скондесованою твердістю і силою почуттів.

Це підсумував ще один представник когорти українських романтиків Осип Бодянський: «З усіх слов'янських племен північні й південні руси найнесхожіші між собою» [2, с. 96].

Ці висловлювання були добре відомі й М. Костомарову, бо увійшли до його дисертації. Тому в статті «Две русские народности» він фактично лише розвинув згадану тему.

ISSN 0130-528X. Українське літературознавство. 2013. Випуск 77

Відстоявши в історичній частині статті право росіян на належність не тільки до фінського й татарського етносів, а й не меншою мірою – до слов'ян, мовою яких вони розмовляють, М. Костомаров все ж у духовній і мистецькій площині знайшов між ними та українцями разючі відмінності, викликані до життя відмінностями ментальності двох народів і меншою мірою – відмінностями щоденного побуту та історичними подіями.

Поетичний світ у кожного з цих народів, на думку вченого, свій. У російських піснях предметом поетизації є сила волі та основні сфери діяльності, власне те, що було потрібне «для довершення завдання, для якого визначив себе цей народ в історичній течії політичного життя» [6, с. 64]. З огляду на це, «розбійницький» цикл російських народних пісень автор вважає типовим виявом російської ментальності, продуктом життя росіян.

Інша характерна особливість російської пісенності – тяжіння до епіки. В росіян «історичний спогад одразу перетворюється в епос і стає казкою; тоді як, навпаки, в українських піснях він більше зберігає дійсності й часто не потребує підніматися у дійсність до епосу для того, щоби вражати силою розкішної поезії» [6, с. 64].

Виходить, що відмінність у вияві поетичному в цих двох народів цілком залежить від їхніх підходів до буденного життя. Прагматичний, утилітарний підхід до дійсності в росіян творить й поезію відповідного ґатунку. Українці сприймають довкілля поетичніше, тому більше спроможні віднаходити поетичні образи у дійсності буднів.

Разючою відмінністю російських пісень від українських М. Костомаров вважав незначну присутність природи в російських і надзвичайно помітну в наших [6, с. 65].

Дослідник вбачав відмінності і в загальному емоційному стані українських та російських пісень: «У російських піснях є туга, роздум, але майже нема тої мрійливості, яка так поетично чарує нас в українських піснях, виносить душу в сферу уяви і зігріває серце неземним, нетутешнім вогнем» [6, с. 64].

Бідністю уяви пояснював М. Костомаров надзвичайно малу кількість повір'їв у росіян та велику кількість забобонів, яких вони вперто дотримуються. Українці, навпаки, на його думку, мають багато повір'їв. Причину цієї відмінності він пояснював у наявності чи відсутності естетичного смаку. Український народ не розлучиться з повір'ям, доки в ньому не погасне відчуття краси чи доки старе не знайде оновлення свого поетичного витвору в нових формах.

Не однаковим в українській та російській народній поезії бачився М. Костомарову спосіб змалювання жінки.

«Жінка в російських піснях рідко піднімається до свого людського ідеалу; рідко її краса підноситься над матерією; рідко запахане чуття може в ній цінувати що-небудь за межами тілесної форми; рідко виявляється гідність і шляхетність жіночої душі. Українська жінка в поезії нашого народу, навпаки, до того духовно прекрасна, що і в самому своєму падінні виявляє свою чисту натуру і соромиться свого приниження» [6, с. 65].

За нетотожністю образу жінки в росіян і українців однозначно простежується неоднаковий її статус у цих народів у духовно-моральній сфері, сім'ї та в суспільстві загалом.

Як відомо, в добу романтизму окреслювалася не тільки національна самобутність усної народної словесності, її естетичні й історичні інгредієнти, апробовувалася продуктивність уснопоетичної поетики в літературі, живописі, музиці. Це симпатична, символічна тенденція. Але не можна не бачити й другої напрямної у своєрідній програмі перших поціновувачів народних скарбів. Вона дала поштовх до, так би мовити, панорамного бачення власної культури у всеслов'янському контексті.

Одним із перших, хто відчув доконечну потребу ширшої візії – залучення позаслов'янського уснопоетичного слова, був М. Костомаров. У цьому йому частково сприяли мовознавчі дослідження. Вони стверджували, що, наприклад, мова литовців може слугувати таким же критерієм давності, як і латинь. У цьому руслі, думається, не випадковою є праця «Литовская народная поэзия» М. Костомарова.

За спостереженням ученого, литовські пісні й перекази мають багато спільних ознак зі слов'янськими і за духом, і за формами образного мислення. У литовських піснях реалії життя виступають у нерозривній органічній єдності з природою. Поціновуючи поетику литовської народної поезії, дослідник виокремив її характерні особливості: «глибокі й ніжні почуття», «слабкі пристрасті», «обмежені бажання»; однак яскрава «насолода на лоні природи»; бажання «роздумувати» «немає ворожнечі, заздрості», «невимушеної моралі та делікатності». Стосовно характеристики образів у литовській поезії, то в них, за тлумаченням ученого, «немає ні випуклості, ні різких рис: вони повітряні, туманні фарби на них не яскраві, але ніжні і м'які» [7, с. 711].

Литовська народна поезія не є тьмяною і сумною, з іншого боку – не можна назвати її і веселою, розгульною. Для неї не є характерним ні яскраве світло, ні чорна темрява: «світ, куди вона вводить нас, нагадує весняний вечір, коли при яскравій зірці в духмяному повітрі серед молодечої, ледве пробудженої з-під снігу природи відчувається разом і насолода молодим життям і легкий смуток» [7, с. 712].

Важливою ознакою литовських пісень учений вважав гармонію людини з природою, і звичайно любов. М. Костомаров зазначав, що ні в якій іншій поезії, крім литовської, немає делікатнішого явлення любовних почуттів. Литовську дівчину вчений наділяє рисами сором'язливості у її почуттях.

Литовська еротична поезія, за спостереженням М. Костомарова, характеризується недопусканням пристрасних образів і висловів. За литовськими поняттями, важливою перевагою для жінки була працелюбність: «литвинки не повинні були виходити заміж, перш ніж покажуть роботу свого рукоділля; і тепер у литовських піснях вихваляється дівчина за те, що добре пряде, шиє» [7, с. 712]. Весільні пісні литовців повні смутку, який полягає у втраті дівування, розлуці з рідною сім'єю. Всі дії молодої, зокрема: від'їзд з дому, приїзд до нареченого зображено у вигляді подорожі по воді.

ISSN 0130-528X. Українське літературознавство. 2013. Випуск 77

Багата литовська поезія і на похоронні пісні, у котрих виражена туга за мертвими родичами, батьками, дітьми. Часто в таких піснях зображено плачі доньки над могилою матері, нареченого над могилою нареченої і навпаки. Смерть у народній поезії часто зображувалася у вигляді потоплення. Це потрібно сприймати за символічні образи. Подібні образи, за спостереженням М. Костомарова, є і в піснях інших слов'янських народів.

Також М. Костомаров проводив паралелі між литовськими піснями, у яких молодців відправляють на війну (вчений не дав цим пісням назви) і українськими козацькими піснями. У піснях першого типу литовський молодець іде на війну не з власної волі, не мріє про славу, у нього не розвинене почуття громадського обов'язку. Українські ж козацькі пісні, навпаки, пройняті мотивами мужності та героїзму воїнів. На думку вченого, велика кількість пісень, де є образи військових людей нового часу, належать до тих часів, коли литовці служили в польських, прусських і російських військах. М. Костомаров навів приклад однієї пісні, котру відніс до давніх часів боротьби за незалежність литовців і констатував, що цей мотив існує майже у всіх слов'янських народів: плач над тілом убитого рідних йому жінок, зображених у вигляді зозуль.

Зазираючи в історичні події XIII–XIV століть, учений констатував, що литовське плем'я не було самостійним, а зазнавало багато руських упливів, тим паче, у литовців не збереглося навіть власних письмен. Це наклало свій відбиток і на пісенність литовців, у якій народ виступає не завойовницьким, а сільським народом, без прагнень піти в ширше поле життя. У глибокій давнині Литва, як писав М. Костомаров, «досягнула до першого ступеня освіти сільської і розвинула в собі її настільки, наскільки не встигли розвинути багато народів у той час, коли переходили через такий же період до сього історичного буття» [7, с. 701–702].

Учений зазначив, що Литва так і залишилася на рівні цих народів, не дорісши ні до політичної свідомості, ні до міського побуту. На думку дослідника, литовське плем'я у житті і в поезії є перехідним періодом від дієвої індоєвропейської натури до страждального побуту фінських народів. М. Костомаров констатував, що литовці, котрі пізніше від інших народів прийняли християнство, найбільше зберегли у творах народнопоетичної творчості залишків міфології і міфологічних вірувань. Учений докладно аналізував специфічні риси литовської народної поезії, висвітлював проблеми литовської міфології, торкався проблем народнопоетичної символіки, характерної творам литовської словесності.

На особливу увагу заслуговують аналогії, які учений провів з іншими народами і, зокрема, українським. Обравши об'єктом дослідження литовську народну поезію, М. Костомаров тлумачив її через народнопоетичну призму інших народів. Однак, шукаючи спільного поміж народами, їхньою творчою міфологією, він акцентував на особливостях власне литовського народу.

Отже, і за переліком основних теоретичних параметрів, і за предметом та об'єктом дослідження стаття М. Костомарова близька як до двох інших «Об историческом значений русской народной поэзии» та «Две русские народности».

Не менш схожі вони й концептуально, хоча порушений у ній міфологічно-символічний аспект більше нагадує «Славянскую мифологию».

«Свою заповітну думку» – через легенди, повір'я, звичаї, способи висловлення думок і почуттів українського народу відтворити історичні картини, життя і звичаї у тому вигляді, в якому сам народ виспівав їх – М. Костомаров задекларував сам в «Автобіографії», написаній уже на схилі віку. Учений довів важливість пісень не як достовірного фактичного матеріалу, а джерела для розкриття народного світосприйняття, духу народу, сформованого історичними обставинами й суспільними умовами його тривалого буття.

Список використаної літератури

1. *Білецький Л.* Основи української літературно-наукової критики / Л. Білецький. – К. : Либідь, 1998. – 406 с.

2. *Бодянский И.* О народной поэзии славянских племен / И. Бодянский – М. : Тип. Н. Степанова, 1837. – 154 с.

3. *Гоголь Н.* О малороссийских песнях / Н. Гоголь // Собр. соч. : В 7 т. – Т. 6 / Н. Гоголь. – М. : 1967.– С. 112–119.

4. *Зеров М. К.* Три пори українського романтизму. Харківський гурток. А. Л. Метлинський. М. І. Костомаров. Романсисти й баладники 30–40-х рр. / М. К. Зеров // Твори : у 2 т. – Т. 2. / М. К. Зеров – К., 1990.– С. 74–94.

5. *Козачок Я.* Українська ідея: з вузької стежки на широку дорогу / Я. Козачок – К. : Нац. Авіа. ун-т, 2004. – 351 с.

6. *Костомаров Н.* Две русские народности Н. Костомаров // Основа. – 1861. – С. 33–79.

7. *Костомаров Н.* Литовская народная поэзия / Н. И. Костомаров // Собрание сочинений. Исторические монографии и исследования : в 21 т., 8 кн. – Т. 3. – Кн. 1. Н. И. Костомаров – СПб. : Тип. М. Стасюлевича, 1903.– С. 699–715.

8. *Костомаров Н. И.* Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке Н. И. Костомаров // Слов'янська міфологія. Вибрані праці з фольклористики й літературознавства. – К. : Либідь, 1994. – С. 280–296.

9. *Храпченко М. Б.* "Вопросы литературы", 1970. – № 5. – С. 148.

10. *Цертелев Н. И.* О старинных малороссийских песнях / Н. Цертелев // Опыт собрания старинных малороссийских песней / Н. Цертелев – СПб. : 1819. – С. 1–17.

11. *Чижевський Д. І.* Історія української літератури (від початків до доби реалізму) / Д. І. Чижевський. – Тернопіль, 1994. – С. 371–386.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2013
Прийнята до друку 25.04.2013

ISSN 0130-528X. Українське літературознавство. 2013. Випуск 77

MYKOLA KOSTOMAROV AND THE ERA OF ROMANTICISM: A NATIONAL IDENTITY

Liliya PIDHORNA

Ivan Franco National University of Lviv,
1 Universytetska Str., Lviv, Ukraine,79000

The accent in the article is made on the fact, that the beginning of Mykola Kostomarov's practice occured at the time, when folklore was developing as a science. That is why the folklore researchers were at the same time both: collectors and investigators of the folk. Great interest to folk was conditioned by the fact, that researchers tried to find the traces of ancient history in the texts, and to understand the nation's spirit.

Key words: romantism, national identity, folk, nation's spirit.

НИКОЛАЙ КОСТОМАРОВ И ВРЕМЯ РОМАНТИЗМА: НАЦИОНАЛЬНАЯ САМОБЫТНОСТЬ

Лилия ПИДГОРНА

Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, Львов, Украина, 79000

Акцентировано внимание на том, что начало деятельности Николая Костомарова выпало на тот период, когда происходило становление фольклористики как науки. Поэтому, фольклористы в основном были одновременно и собирателями, и исследователями народного творчества. Большой интерес к нему был обусловлен в первую очередь тем, что в его текстах исследователи стремились отыскать следы давней истории, понять дух народа.

Ключевые слова: романтизм, национальная самобытность, народность, дух народа.

© Підгорна Лілія, 2013